

Stanisław Latek,
Państwowa Agencja Atomistyki¹⁾

Energetyka jądrowa: większość – za!

Na początek przypomnijmy Czytelnikom, że Państwowa Agencja Atomistyki od ponad 15 lat zleca wyspecjalizowanym instytucjom przeprowadzenie ogólnopolskiego sondażu na temat postaw społeczeństwa polskiego wobec wykorzystania energii jądrowej, a w szczególności wobec energetyki jądrowej.

W latach 1994–2000 badania takie prowadził DEMOSKOP, natomiast od 2003 sondaże na zlecenie PAA wykonuje Instytut Badania Opinii i Rynku PENTOR SA.

Od roku 1994 badania przeprowadzane są systematycznie co 2 lata, a w zestawie pytań, na które odpowiadają badani, są takie, których treść od lat pozostaje praktycznie niezmienną. Pozwala to na porównanie wyników na przestrzeni kilkunastu lat.

Cele badania

Głównym celem zrealizowanego badania było poznanie opinii i postaw Polaków wobec wykorzystania energii jądrowej w energetyce oraz innych dziedzinach gospodarki.

Szczegółowe cele badawcze skoncentrowane były na poznaniu opinii na temat następujących zagadnień:

- obecnie wykorzystywane źródła energii,
- wykorzystanie surowców energetycznych emitujących CO₂,
- wykorzystanie energii jądrowej do zaspokojenia potrzeb energetycznych kraju i w celu ograniczenia emisji CO₂,
- budowa elektrowni jądrowej w miejscowości, w której mieszka respondent,
- wykorzystanie promieniowania jonizującego w różnych dziedzinach,
- wyobrażenia na temat obaw i powodów sprzeciwu wobec budowy elektrowni jądrowych.

Metodologia badania

Badania, których wyniki przedstawiono w niniejszym artykule, zostały przeprowadzone w okresie od 22 listopada do 3 grudnia 2004 r. Zostały zrealizowane w ramach cyklicznego sondażu omnibusowego (Pentor – Bus) na reprezentatywnej próbie Polaków powyżej 15. roku życia. Liczebność zrealizowanej próby wynosiła 1013 osób.

¹⁾ Na podstawie raportu Instytutu Badania Opinii Publicznej i Rynku PENTOR.

Wywiady były przeprowadzone w domach respondentów, metodą wywiadu osobistego wspieranego komputerowo. Metoda ta polega na tym, że ankieter przeprowadzający rozmowę z respondentem odczytuje kolejne pytania z ekranu podręcznego komputera i uzyskawszy odpowiedź wprowadza ją do pamięci komputera. Każda odpowiedź poddawana jest kontroli logicznej, co pozwala wyeliminować ewentualne błędy pojawiające się w wypowiedziach respondentów.

Blok pytań dotyczących psychospołecznych uwarunkowań w zakresie stosowania technik jądrowych stanowiły pytania zamknięte, zawierające gotowe odpowiedzi, z których respondent wybierał tę, która odpowiadała jego opinii. Zebrane informacje odniesione zostały do danych socjodemograficznych, cech i postaw respondentów. Wywiady przeprowadzono podczas weekendu, kiedy szansa zastania respondentów w domu jest największa. Do sondażu wylosowano adresy startowe, których źródłem było Rządowe Centrum Ewidencji Ludności „Pesel”. W każdym z wylosowanych rejonów badawczych przeprowadzonych zostało po pięć wywiadów. Pierwszy wywiad – z wylosowanym z imienia i nazwiska respondentem, następne cztery – kolejno w co piątym odliczonym mieszkaniu/gospodarstwie domowym na przemian z mężczyzną i kobietą. Algorytm losowania adresów-punktów startowych uwzględniał podział administracyjny i urbanizacyjny kraju na regiony, województwa oraz typy miejscowości (wieś, miasta do 20 tys., 20–200 tys. i ponad 200 tys. mieszkańców). Maksymalny błąd statystyczny badania wykonywanego na próbie 1000 wynosi 3,2%, przy poziomie ufności 0,95.

Wyniki badania

Węgla już nie chcemy

Na pytanie sformułowane następująco: W Polsce energia elektryczna jest wytwarzana przede wszystkim w elektrowniach węglowych. Czy Pana(i) zdaniem należałoby dążyć do stopniowego zmniejszania wykorzystania węgla? Uzyskano następujące odpowiedzi: „tak i raczej tak” – 59%, „nie i raczej nie” – 20%, „nie wiem” – 21%

Ku stopniowemu zmniejszaniu wykorzystania węgla do produkcji energii elektrycznej nieco bardziej skłaniają się mężczyźni niż kobiety (65% w stosunku do 55%) oraz osoby z wyższym wykształceniem (poparcie rośnie wprost proporcjonalnie do wykształcenia). Bardziej przychylnie tej idei są również osoby najmłodsze, do 29 roku życia (65%).

Zdecydowanie najwięcej zwolenników pomysłu ograniczenia wykorzystania węgla do produkcji energii elektrycznej

znalazł wśród mieszkańców Warszawy, gdzie 85% osób popiera takie dążenia. Uwzględniając podział na grupy społeczno-zawodowe, pomysł ten spotkał się także ze znacznym poparciem menedżerów (73%), a najmniejszym poparciem ze strony rolników (50%). Warto zwrócić uwagę na fakt, iż dość znaczna liczba Polaków nie ma zdania na temat zmniejszania wykorzystania węgla do produkcji energii elektrycznej (co piąty badany).

Za zmiany klimatu odpowiedzialny jest CO₂ – trzeba więc ograniczać wykorzystywanie emiterów tego gazu

Nie wszyscy obywatele Ziemi wiedzą, że obserwowane już powszechnie zmiany klimatu spowodowane są głównie emisją dwutlenku węgla. W Polsce, na szczęście, świadomość społeczna w tej kwestii jest dość wysoka.

Zdecydowana większość (72%) ogółu badanych Polaków zgadza się z opinią, że emisje dwutlenku węgla są odpowiedzialne za zmiany klimatu i że w związku z tym należy ograniczać wykorzystanie surowców energetycznych emitujących CO₂. Ponad 10% respondentów nie zgadza się z tą opinią. Opinię tę bardziej akceptują mężczyźni niż kobiety (wśród których jest znaczna liczba nie mających zdania – 23%), osoby młodsze niż starsze (78% poparcia wśród osób do 29 roku życia w stosunku do 61% wśród osób powyżej 60 roku życia) oraz osoby lepiej wykształcone. Zwolennicy ograniczania wykorzystywania surowców energetycznych emitujących dwutlenek węgla są również częściej spotykani wśród osób o wyższym dochodzie gospodarstwa domowego.

Podobnie jak w przypadku postulatu stopniowego ograniczenia węgla do produkcji energii elektrycznej, tak i dążenia do ograniczania surowców energetycznych emitujących CO₂ znalazły najwięcej zwolenników wśród menedżerów (89%), najmniej zaś wśród rolników i emerytów (odpowiednio 63% i 64%).

Energetykę jądrową należy szczególnie preferować

Respondentom zadano pytanie trudne, a może także trochę podchwytliwe: *Czy w związku z tym, że energetyka jądrowa nie powoduje emisji CO₂ należy tę formę wytwarzania energii – podobnie jak odnawialne źródła energii – szczególnie preferować?*

Analizując odpowiedzi okazało się, że energetykę jądrową, jako szczególnie preferowaną formę wytwarzania energii za względu na brak emisji dwutlenku węgla, popiera 42% polskiego społeczeństwa. Dość znaczna liczba badanych – 35% – sprzeciwia się jednak tej opinii, a co piąty badany nie ma na ten temat zdania. Opinia ta znalazła większe uznanie wśród mężczyzn niż wśród kobiet (46% w stosunku do 39%), wśród osób legitymujących się wyższym wykształceniem i w wieku od 30 do 39 lat (56%). Najwięcej zwolenników znalazła wśród mieszkańców stolicy i miast powyżej 200 000 mieszkańców.

Częściej energetykę jądrową jako preferowaną formę wytwarzania energii popierają osoby deklarujące wyższy dochód gospodarstwa domowego (około 50% poparcia idea

ta znalazła wśród osób, których dochód w rodzinie wynosi powyżej 1500 zł miesięcznie). Z tą opinią zgadza się również ponad połowa urzędników – wśród tej grupy społeczno-zawodowej spotkała się ona z największym uznaniem.

Przyzwolenie dla energetyki jądrowej w Polsce

Jak wynika z rysunku 1 w obecnej chwili wykorzystanie energii jądrowej w celu zaspokojenia potrzeb energetycznych kraju popiera 42% społeczeństwa, 38% badanych odrzuca wykorzystanie w tym celu energii jądrowej, a jedna piąta respondentów nie potrafi ustosunkować się do tej idei.

Większą akceptację wykorzystanie energii jądrowej w celu zaspokojenia potrzeb energetycznych kraju zyskało wśród mężczyzn niż wśród kobiet, wśród osób legitymujących się średnim lub wyższym wykształceniem, należących do najwyższej grupy dochodowej, zamieszkających w Warszawie oraz będących przedstawicielami klasy zarządzającej i urzędniczej.

Warto w tym miejscu przypomnieć Czytelnikom, że w ostatnich piętnastu latach nigdy zwolennicy energetyki jądrowej w Polsce nie byli w większości, choć raz, w 1991 roku procent zwolenników sięgnął 43% (ale przeciwnicy stanowili 44% badanych).

Z rysunku 2 wynika, że w ostatnich dziesięciu latach realizację programu energetyki jądrowej popierało ok. 30–35% badanych, natomiast ok. 40–50% opowiadało się przeciw opcji jądrowej. Znaczna część Polaków (15–20%) nie miała w tej kwestii jednoznacznej opinii.

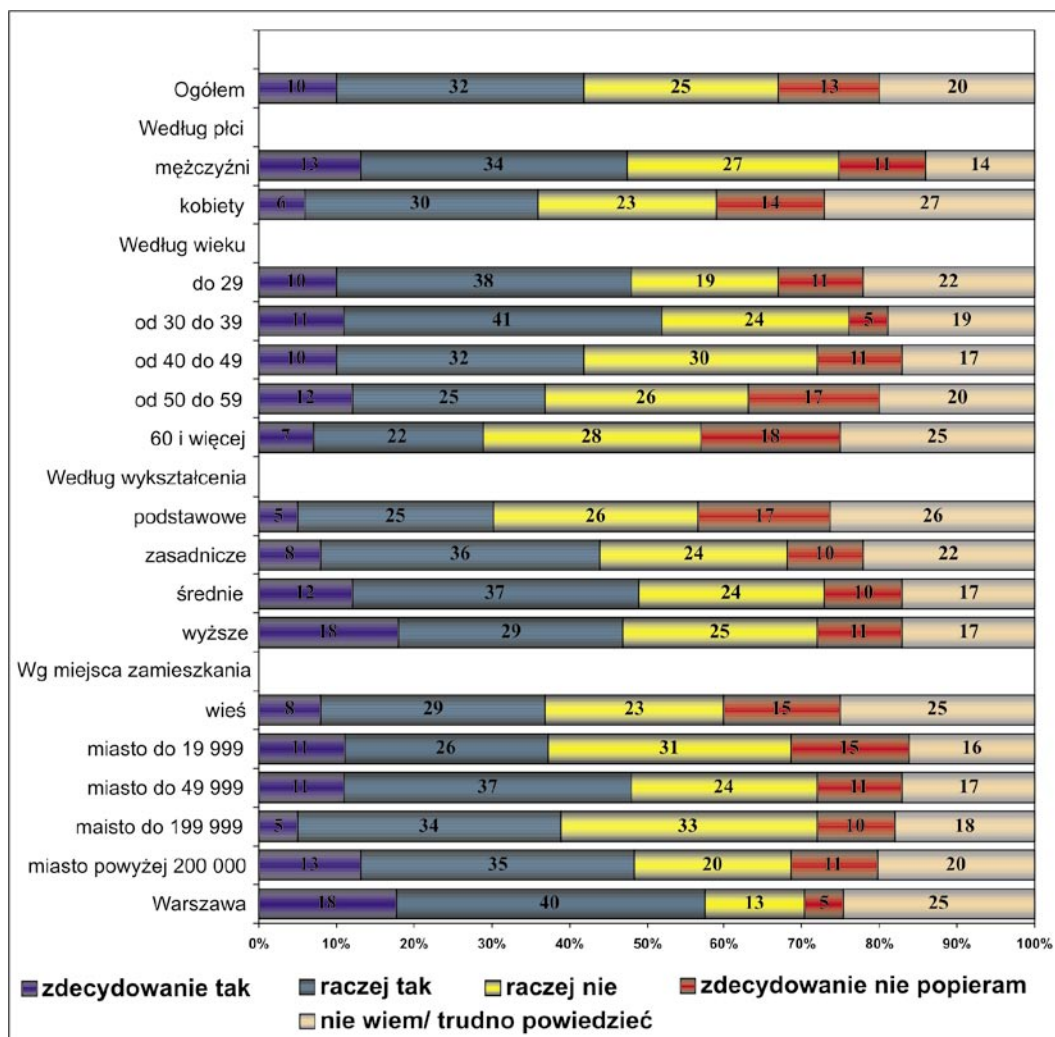
Nie na moim podwórku

Mimo pewnej zachęty, czy też przypomnienia, że budowa EJ zapewnia mieszkańcom tańszą elektryczność, rozwój infrastruktury przemysłowej i socjalnej, nowe miejsca pracy, tylko (a może aż tyle) 31% respondentów zgadza się, aby EJ była budowana w pobliżu miejscowości, w której dany respondent mieszka. 54% sprzeciwia się temu, w tym 31% zdecydowanie. Analizując szczegółowe tabele odpowiedzi, znalazłem tylko jedną grupę społeczno-zawodową, rolników, wśród których stopień przyzwolenia sięga 49% (przeciwników było 45%).

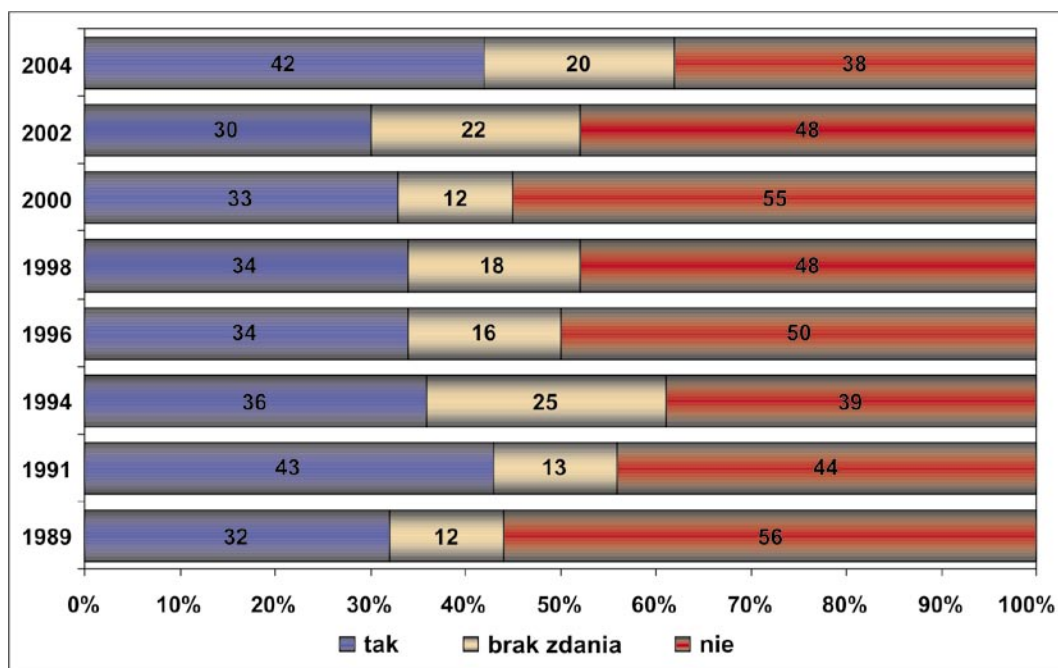
„Tak” dla stosowania technik jądrowych

Stosowanie technik jądrowych wykorzystujących promieniowanie jonizujące jest najbardziej akceptowalne w medycynie – przede wszystkim w terapii i diagnostyce medycznej (73% ogółu Polaków popiera ich zastosowanie w terapii i 67% w diagnostyce), a także w sterylizacji sprzętu medycznego (62%).

Wykorzystanie technik jądrowych w innych dziedzinach cieszy się poparciem około połowy polskiego społeczeństwa. Prawie taka sama liczba osób popiera zastosowanie technik jądrowych do urządzeń kontrolnych na lotniskach (w obiektach szczególnie strzeżonych), w przemyśle, w zakresie konserwacji i badań dzieł sztuki oraz hydrologii, geologii i ochronie środowiska.

Rys. 1. Stopień akceptacji dla wykorzystania energii jądrowej do zaspokojenia potrzeb energetycznych kraju

Rys. 2. Stopień akceptacji społeczeństwa polskiego dla wykorzystania energii jądrowej do zaspokojenia potrzeb energetycznych kraju w latach 1989–2004

Zdecydowanie najmniejszym (41%) poparciem cieszy się zastosowanie technik jądrowych do niszczenia pasożytów i szkodników oraz bakterii chorobotwórczych w żywności.

Warto zauważyć, że 2 lata temu zastosowanie technik jądrowych do higienizacji żywności akceptowało jedynie 16%. Także stopień akceptacji dla stosowania technik jądrowych w medycynie był znacznie niższy niż obecnie i wynosił (łącznie dla terapii i diagnostyki) 60%.

Dlaczego część społeczeństwa sprzeciwia się budowie w Polsce elektrowni jądrowych?

Obawa przed awarią elektrowni to najczęstszy powód (82% wskazań), dla którego polskie społeczeństwo sprzeciwia się budowaniu elektrowni jądrowych. Ponad 1/3 ogółu Polaków (35%) jako powód sprzeciwu wobec budowy elektrowni jądrowych podaje problemy z unieszkodliwianiem i przechwytywaniem odpadów promieniotwórczych i wypalonego paliwa. (Respondenci mogli wskazać 1 lub więcej odpowiedzi)

Dla co czwartego respondenta znaczenie ma również brak informacji na temat zagrożenia związanego z budową elektrowni jądrowych oraz korzyści z niej wypływających. Istotnym powodem sprzeciwu społeczeństwa polskiego wobec budowy elektrowni jądrowych w Polsce jest również wciąż żywa pamięć wydarzeń z roku 1945 wiążących się ze zrzuceniem bomby atomowej na Hiroszimę i kojarzenie z nimi energetyki jądrowej.

Wnioski

Wyniki badań powyżej przedstawione są nie tylko bardzo interesujące, ale także bardzo ważne. Są ważne z wielu względów.

Dowodzą, że opinie Polaków w sprawie wykorzystania energetyki jądrowej w naszym kraju zmieniają się i – co więcej – liczba osób skłonnych dziś dać przyzwolenie na budowę EJ w Polsce przeważa nad liczbą przeciwników energetyki jądrowej. Wynik sondażu ułatwi decydentom realizację podjętej ostatnio decyzji o budowie elektrowni jądrowej w Polsce ok. roku 2021–2022. Być może nie trzeba – jak to powiedział jeden z ministrów – aż pięciu lat na przekonanie społeczeństwa do zgody na rozpoczęcie inwestycji jądrowej w Polsce.

Ciekawe, że wzrost poparcia dla energetyki jądrowej obserwuje się nie tylko w Polsce. Podobny trend stwierdzono m.in. w Stanach Zjednoczonych, Szwecji i w Finlandii.

Sądzę, że wyniki sondażu trzeba mocno eksponować i szeroko upowszechniać. To naprawdę wspaniała wiadomość: większość badanych Polaków jest za budową elektrowni jądrowej. Tytuł niniejszego doniesienia jest więc w pełni usprawiedliwiony i – po lekturze całego tekstu – z pewnością zrozumiały.